

Rekenkamercommissie Gooise Meren

EFFECTMETING

naar het onderzoek 'Lokaal economisch beleid' (2014)

31 mei 2017

Onderzoekers:

W.P. (Peter) Joosten Msc

G.L.H. (Gijs) Corten MA

Projectleider:

W.P. (Peter) Joosten Msc

Necker van Naem

06 265 127 73

peter@necker.nl

De rekenkamercommissie wordt ondersteund door de ambtelijk secretaris de heer M. van Dongen.

Correspondentie met de rekenkamercommissie kan plaatsvinden via het postadres:

Rekenkamercommissie Gooise Meren, t.a.v. de heer M. van Dongen, Brinklaan 35 1404 EP Bussum.

Per mail via rekenkamer@gooisemeren.nl. U kunt ook bellen op nummer 035 – 207 0000.

Inhoudsopgave'

Bestuurlijke Rapportage

1 Inleiding	1
1.1 Doel- en vraagstelling	1
1.2 Uitvoering	1
1.3 Leeswijzer	1
2 Beantwoording centrale vragen	2
2.1 Overname aanbevelingen	2
2.2 Uitvoering aanbevelingen	2

Nota van Bevindingen

1 Rapport 'Lokaal economisch beleid' (2014)	7
1.1 Conclusies 'Lokaal economisch beleid'	7
1.2 Aanbevelingen	8
2 Bestuurlijk proces	10
2.1 Reactie college Naarden	10
2.2 Reactie college Bussum	10
2.3 Visie Rekenkamercommissie Naarden & Rekenkamercommissie Bussum	11
2.4 Besluitvorming raad Naarden	11
2.5 Besluitvorming raad Bussum	12
3 Implementatie aanbevelingen	13
3.1 Uitwerking per aanbeveling	13
Bijlage 1: Bronvermelding	22
Schriftelijke bronnen	22
Interviews	22

Bestuurlijke rapportage

1 Inleiding

In een effectmeting gaat de rekenkamercommissie na wat er met haar aanbevelingen uit eerdere onderzoeken is gebeurd. Door te meten in hoeverre deze aanbevelingen effect hebben gehad voor de gemeenten Naarden en Bussum (nu: Gooise Meren), biedt de rekenkamercommissie inzicht in de toegevoegde waarde van haar onderzoeken. In deze effectmeting gaat de rekenkamer in op de navolging van het onderzoek '*Lokaal economisch beleid*' dat namens de rekenkamercommissie is uitgevoerd door bureau Panteia in de gemeenten Bussum en Naarden (publicatie oktober 2014). De gemeenten Bussum en Naarden zijn samen met de gemeente Muiden per 1 januari 2016 opgegaan in de fusiegemeente Gooise Meren.

1.1 Doel- en vraagstelling

De rekenkamercommissie beoogt met dit onderzoek het volgende doel te bereiken:

Inzicht verschaffen in wat er tot nu toe is gedaan met het rekenkameronderzoek '*Lokaal economisch beleid*' en eventuele niet uitgevoerde aanbevelingen onder de aandacht van de raad brengen.

Om deze doelstelling te bereiken, hanteert de rekenkamercommissie de onderstaande onderzoeksvragen:

- / In hoeverre hebben de raad en het college van Naarden en van Bussum, en sinds 2016 van de gemeente Gooise Meren, de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport '*Lokaal economisch beleid*' (formeel) overgenomen?
- / In hoeverre zijn de (formeel) overgenomen aanbevelingen uit het onderzoek '*Lokaal economisch beleid*' daadwerkelijk uitgevoerd?

De toenmalige gemeente Muiden was geen onderwerp van de onderzoeken in 2014. In dit onderzoek richt de rekenkamer zich primair op de doorwerking van de aanbevelingen voor Bussum, Naarden c.q. Gooise Meren. Waar dit onderzoek ingaat op de specifieke situatie in Muiden, staat dit expliciet aangegeven.

1.2 Uitvoering

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode november 2016 tot en met februari 2017. Er is gebruikgemaakt van documentenanalyse, aangevuld met informatie uit interviews met de huidig portefeuillehouder, de voormalig raadsgriffiers van de gemeenten Naarden en Bussum, ambtenaren die betrokken zijn bij de economische beleidsvorming en een aantal (vertegenwoordigers van) ondernemers. Op 9 maart 2017 bood de rekenkamercommissie het rapport aan bij de gemeentesecretaris voor het ambtelijk wederhoor. Hierbij vond een controle plaats van de feitelijke juistheid van de in het rapport gepresenteerde bevindingen. Op 28 maart 2017 ontving de rekenkamercommissie de reactie in het kader van het ambtelijk wederhoor. Het rapport is op 7 april 2017 uitgezet voor het bestuurlijk wederhoor. Op 8 mei 2017 ontvingen wij een bestuurlijke reactie van het college.

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage is opgebouwd uit twee delen: de Bestuurlijke rapportage en de Nota van Bevindingen. De Bestuurlijke rapportage bestaat uit twee hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk betreft deze inleiding. In hoofdstuk 2 wordt antwoord gegeven op de centrale vragen van dit onderzoek en zijn aanbevelingen geformuleerd. Hoofdstuk 1 van de Nota van Bevindingen gaat vervolgens kort in op de bevindingen en aanbevelingen uit het onderzoek '*Lokaal economisch beleid*' (2014). De hoofdstukken 2 en 3 bevatten tot slot de onderbouwing van de beantwoording van de twee onderzoeksvragen.

2 Beantwoording centrale vragen

Hierna geven de onderzoekers antwoord op de onderzoeksvragen uit paragraaf 1.1 en doet zij aanbevelingen. Nadere onderbouwing valt terug te vinden in de Nota van Bevindingen.

2.1 Overname aanbevelingen uit 2014

In hoeverre hebben de raad en het college van Naarden en van Bussum, en sinds 2016 de raad en het college van de gemeente Gooise Meren, de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'Lokaal economisch beleid' uit 2014 (formeel) overgenomen?

In de bestuurlijke reactie geeft het college van **Naarden** aan de resultaten te accepteren en de aanbevelingen over te nemen. In de bestuurlijke reactie geeft het college van **Bussum** aan het belang van het lokaal economisch beleid te ondersteunen en noemt het rapport en diens aanbevelingen helder.

De rekenkamercommissies in **beide gemeenten** constateren vervolgens dat de colleges de conclusies en aanbevelingen onderschrijven. De visie van de commissies is dat na een periode van overleggen en plannen maken, de tijd nu rijp is om de hiervoor in de regio aangelegde infrastructuur te gaan benutten en tot zichtbare resultaten te komen.

De gemeenteraad van **Naarden** heeft het rapport op 10 december 2014 besproken in de raadsvergadering. Een van de beslispunten in het raadsvoorstel is "het college te vragen om uiterlijk 1 april 2015 met een voorstel te komen om navolging te geven aan de aanbevelingen." De ambtelijk en bestuurlijk betrokkenen geven aan dat dit voorstel niet als zodanig aan de raad is gestuurd, maar dat de aanbevelingen 'hands-on' zijn opgepakt, ook in het herindelingstraject. Met het vaststellen van het raadsvoorstel neemt de raad alle aanbevelingen van de rekenkamercommissie over.

De gemeenteraad van **Bussum** heeft het rapport als hamerstuk vastgesteld tijdens de raadsvergadering van 18 december 2014. Met het vaststellen van het raadsvoorstel neemt de raad alle aanbevelingen van de rekenkamercommissie over.

2.2 Uitvoering aanbevelingen uit 2014

In hoeverre zijn de (formeel) overgenomen aanbevelingen uit het onderzoek 'Lokaal economisch beleid' uit 2014 daadwerkelijk uitgevoerd?

Uit de effectmeting is gebleken dat twee aanbevelingen expliciet en vier aanbevelingen deels zijn geïmplementeerd. Hierbij dient de nuancering gemaakt te worden dat de meeste aanbevelingen in het rapport ruimte laten voor interpretatie en het 'eigen maken' door betrokkenen zelf.

Verder blijkt dat het proces van de herindeling veel politieke, bestuurlijke en ambtelijke aandacht heeft gevraagd. Het economisch beleid was geen prioriteit in de aanloop naar de herindeling, maar was wel een thema in de verkiezingen en is als zodanig ook een van de onderdelen van het coalitieprogramma. De gemeente Gooise Meren is midden 2016 gestart met het opstellen van een nieuwe economische visie. Totdat deze is vastgesteld hanteert de gemeente een pragmatische aanpak, waar continuïteit en maatwerk voor de kernen voorop staan. Hier vallen onder meer voortzettingen van de inzet van de dorpsmanager en evenementencoördinator voor Bussum en de stadspromotor voor Naarden onder.

Ondernemers en vertegenwoordigers van ondernemers geven aan dat de dienstverlening van de gemeente minder is geworden. Zo is er minder slagkracht bij het nemen van besluiten, waardoor procedures voor bijvoorbeeld vergunningen of de beantwoording van vragen en klachten een lange looptijd kennen. De gemeente is daarbij ook minder bezig met de monitoring van de effecten van het economisch beleid.

Uit interviews komt naar voren dat de gemeente het belang van regionale samenwerking onderschrijft, maar dat hier in de aanloop naar de herindeling moeilijk handen en voeten aan gegeven kon worden, omdat harmonisatie van beleid voorrang had. Na de herindeling is er in de regio een grotere positie voor de fusiegemeente dan voorheen bij de afzonderlijke gemeenten het geval was. Dit uit zich ook in bestuurlijke zin, door functies in regionale organen en besturen. Gemeente-overschrijdende thema's die regionaal worden opgepakt zijn werkgelegenheid, vergrijzing, landschap en bereikbaarheid. Aandachtspunt hierin is de betrokkenheid van de raad en de communicatie over de implicaties van regionaal beleid en afspraken naar verenigingen, lokale instellingen en uitvoerende organisaties.

Onderstaand volgt een schematische weergave van de doorwerking per aanbeveling. De onderbouwing ervan is opgenomen in de Nota van Bevindingen.

Kleur	Betekenis
Groen	Er is voldoende aantoonbaar gemaakt dat de aanbeveling tot actie heeft geleid.
Oranje	De aanbeveling is ten dele geïmplementeerd, of wordt nog geïmplementeerd zoals deze door de rekenkamercommissie is bedoeld.
Rood	De aanbeveling is niet geïmplementeerd.
Wit	De aanbeveling heeft betrekking op een specifieke situatie die zich na het rapport van de rekenkamercommissie nog niet heeft voorgedaan.
Aanbeveling rekenkamercommissie	Doorwerking
1 De onderzoekers bevelen het college aan de inzet van de dorpsmanager en evenementencoördinator ook in de komende jaren te faciliteren en de dienstverlening aan bedrijven blijvend te monitoren en te verbeteren waar nodig is. (Specifiek voor Bussum)	Deze aanbeveling is geïmplementeerd. De inzet van de dorpsmanager en evenementencoördinator voor de plaats Bussum is gecontinueerd na de herindeling. De meerwaarde van deze functionarissen wordt ervaren, bijvoorbeeld ten aanzien van leegstand. Zij dienen als verbinding tussen de ondernemers in Bussum en de gemeente.
2 De onderzoekers bevelen het college aan de samenwerking met het bedrijfsleven en de stadspromotor ook in de komende jaren te faciliteren en de dienstverlening aan bedrijven blijvend te monitoren en te verbeteren waar nodig is en/of als nieuwe ontwikkelingen daarom vragen. (Specifiek voor Naarden)	Deze aanbeveling is geïmplementeerd. De inzet van de stadspromotor voor de plaats Naarden is gecontinueerd na de herindeling. Ten opzichte van Bussum, behoort het organiseren van evenementen niet tot het takenpakket van de stadspromotor. Dit wordt door de verenigingen zelf opgepakt.
3 De onderzoekers bevelen het college aan om in samenwerking met de andere fusiegemeenten en het bedrijfsleven een economische visie voor de nieuwe gemeente (Bussum, Naarden en Muiden) te ontwikkelen.	Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. Betrokkenen geven aan dat het vormen van een (nieuwe) visie niet mogelijk was in de aanloop van de herindeling. De gemeente is nu bezig met de harmonisatie van het economisch beleid, tot de nieuwe visie is vastgesteld. De ontwikkeling van de nieuwe economische visie is halverwege 2016 gestart.

<p>4 Aan de raad wordt aanbevolen het debat aan te gaan over de mate van pro activiteit van de gemeente op het economische terrein.</p>	<p>Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. In de gemeenteraden van Naarden en Bussum lag de nadruk in 2014 en 2015 op de komende herindeling en minder op het economisch beleid. Het thema is wel regelmatig onderwerp van gesprek in de gemeente Gooise Meren, met name waar het gaat om lokaal maatwerk.</p>
<p>5 De onderzoekers bevelen het college aan door te gaan met de pragmatische aanpak op het economische terrein en tegelijkertijd de aansluiting van de instrumenten op de beleidsdoelen niet uit het oog te verliezen.</p>	<p>Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. De pragmatische aanpak op economisch beleid, waarbij lokaal maatwerk het uitgangspunt is tot de nieuwe economische visie is vastgesteld, is gecontinueerd. De bezuinigingen hebben wel negatieve gevolgen voor de dienstverlening aan ondernemers. Daarmee worden de mogelijkheden die de gemeente heeft om beleidsdoelstellingen te realiseren verminderd.</p>
<p>6 De onderzoekers bevelen het college aan het regiodenken in de regiogemeenten te stimuleren en dit om te zetten in regioacties en -daden, een proces waarin het vaker het voortouw kan nemen als grotere gemeente 'Bussum-Naarden-Muiden'.</p>	<p>Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. In de aanloop naar de herindeling kon de gemeente geen handen en voeten geven aan de ambitie op regionaal niveau ambtelijk en bestuurlijk samen te werken. Dit is na de herindeling in gang gezet. Aandachtspunt hierbij is de communicatie over de implicaties van regionale beleid en afspraken naar lokale verenigingen, instellingen en uitvoerende organisaties.</p>

2.3 Aanbevelingen

De situatie zoals deze momenteel voor de gemeente Gooise Meren geldt is anders dan toen de rekenkamercommissies in 2014 het onderzoek naar Lokaal Economisch Beleid hebben uitgevoerd voor de gemeenten Naarden en Bussum. Gezien de gewijzigde omstandigheden, formuleren de onderzoekers de volgende aanbevelingen:

1. Analyseer of de inrichting en organisatie voor een kwalitatieve economische dienstverlening op orde is

Vanuit het perspectief van ondernemers is de dienstverlening van de gemeente na de herindeling verminderd en formeler geworden. Dit gaat bijvoorbeeld over de snelheid en slagkracht waarmee op klachten en verzoeken wordt gereageerd, zoals het indienen van een evenementenvergunning. De gemeente heeft hier processen en structuren voor ingericht, zoals de bedrijfscontactfunctionaris, het ondernemersdossier en lokale functionarissen. De gemeente heeft beperkt zicht op de effectiviteit van deze processen en de kwaliteit van dienstverlening aan ondernemers, afgezien van periodieke overleggen met ondernemersverenigingen. Naast het analyseren van de inrichting en organisatie van de dienstverlening aan ondernemers, raden we aan om de monitoring van de kwaliteit van dienstverlening beter in te richten en hierop te sturen.

2. Blijf een pragmatische aanpak hanteren door de inzet van lokale functionarissen

Prevalerend in de aanpak van economisch beleid zijn de unieke kenmerken van de kernen. De inzet van specifieke intermediairs tussen de gemeente en ondernemers in de kernen is hierop afgestemd, zoals de dorpsmanager en evenementen coördinator in Bussum en de stadspromotor in Naarden. Deze functionarissen worden gewaardeerd, onder meer vanwege hun ervaring, netwerk, pragmatische aanpak en onafhankelijke positie.

3. Richt een (overleg) structuur voor overleg met en tussen lokale functionarissen

De functionarissen in de kernen Naarden, Bussum (en later Muiden) kunnen hun expertise breder met elkaar en met de gemeente delen. De lessen uit Naarden kunnen bijvoorbeeld worden toegepast in Muiden, gezien de gelijkenis in het economische karakter van beide kernen (bijvoorbeeld de aanpak van leegstand). Door een intensievere samenwerking en kennisuitwisseling tussen de functionarissen onderling en met de gemeente (bijvoorbeeld in de vorm van een vaste overlegstructuur) kunnen ze effectiever en efficiënter werken. Daarbij blijft de verbondenheid met de kernen behouden en wordt de samenhang van het economisch beleid in de gemeente verder geconcretiseerd.

4. Ontwikkel de economische visie met de regio als uitgangspunt

Werkgelegenheid, toerisme en bereikbaarheid zijn thema's die in een regionaal verband opgepakt moeten worden. De invloed van de gemeente hierop is beperkt, de gevolgen voor het economisch beleid verstrekkend. Wat betreft mobiliteit is de gemeente vooral afhankelijk van de samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam, terwijl toerisme binnen de Regio Gooi en Vechtstreek meer aan bod komt. In de ontwikkeling van de nieuwe Economische Visie raden wij aan rekening te houden met nationale ontwikkelingen (zoals vergrijzing) en regionale ontwikkelingen (zoals bereikbaarheid), aangevuld met de unieke kenmerken van de gemeente Gooise Meren en haar kernen (zoals toerisme, recreatie en cultureel erfgoed).

5. Verbeter de communicatie over regionale besluiten ten aanzien van economisch beleid naar lokale uitvoerende instanties en instellingen

De besluiten die in regionaal verband zoals de Regio Gooi en Vechtstreek en de Metropoolregio Amsterdam worden genomen en afspraken die hieruit voortvloeien, bereiken niet altijd de uitvoerende instanties, instellingen en verenigingen. Een voorbeeld is de doorvertaling van de doelstellingen uit het Actieprogramma Toerisme van de MRA, via de Regio Gooi en Vechtstreek en de gemeenten, naar de betrokken organisaties, zoals musea, ondernemersverenigingen en de VVV. Om de impact van regionale samenwerking op economisch terrein te vergroten, verdient de vertaling van regionale besluiten naar lokale uitvoering een verbeteringslag.

Nota van Bevindingen

1 Rapport ‘Lokaal economisch beleid’ (2014)

Dit hoofdstuk behandelt op hoofdlijnen de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek naar het ‘Lokaal economisch beleid’ uit 2014.

1.1 Conclusies ‘Lokaal economisch beleid’

De onderzoekers van Panteia concluderen in het onderzoeksrapport ‘Lokaal economisch beleid’ dat de gemeenten Bussum en Naarden in de periode 2010–2014 de mogelijkheden binnen de eigen gemeenten om de lokale economie draaiende te houden voor een deel benut hebben. De mogelijkheden binnen de regio zijn verkend op de terreinen waarin de beide gemeenten al sterk zijn (toerisme voor beide, recreatie voor Naarden en detailhandel voor Bussum), maar dit heeft zich niet vertaald in meetbare effecten.

De gemeente Naarden heeft haar doelen ten aanzien van het economisch beleid op de lange termijn nog niet zeker gesteld en de gemeente Bussum is op de goede weg. Panteia heeft deze bevindingen samengevat in vier conclusies.

Conclusie 1: Doelbereik

De kaders voor het economisch beleid in **Bussum** zijn vastgesteld. De doelstellingen zijn vrij algemeen geformuleerd; zo wil de gemeente haar economie zowel dynamischer als duurzamer maken. De gemeente kan daardoor de opbrengsten van het gemeentelijk beleid niet vaststellen in termen van doelrealisatie, dan wel dat de gemeente haar inspanningen en opbrengsten tussentijds kan monitoren en bijsturen. De instrumenten die de gemeente heeft ingezet om haar doelen op economisch terrein te bereiken, zijn wel geconcretiseerd; de gemeente zet deze op een doeltreffende wijze in.

De instrumenten die gemeente **Naarden** heeft ingezet om haar doelen op economisch terrein te bereiken, zijn geconcretiseerd. Deze doelen betreffen hoofdzakelijk de korte termijn. De gemeente Naarden wil haar economie dynamischer maken en meer divers. Wat betreft de diversiteit, heeft de gemeente Naarden ingezet op het vergroten en verstevigen van de recreatieve en toeristische sector. Om groei van de toeristische sector te realiseren, zo concluderen de onderzoekers, zijn meer inspanningen in samenwerking met de fusiegemeenten en Regio Gooi en Vechtstreek én meer tijd nodig.

In **beide gemeenten** zijn ondernemers redelijk tevreden over de korte lijnen met de gemeente en de dienstverlening. Ze erkennen de inhoudelijke beleidsthema’s, maar leggen soms andere accenten (zoals samenwerking en kleine bedrijven in Bussum, bereikbaarheid en parkeren in Naarden). De samenwerking tussen de gemeente en het georganiseerde bedrijfsleven is en ontwikkelt zich goed, maar de individuele ondernemers voelen zich veel minder aangesproken door het beleid.

Conclusie 2: Beleidsverantwoording

In **Bussum** kunnen de doeltreffendheid en doelmatigheid van het lokale economisch beleid moeilijk vastgesteld worden, omdat de beleidsdoelstellingen niet SMART zijn geformuleerd.

De gemeente Bussum heeft haar instrumentarium voor een deel aangesloten op de beleidskaders (o.a. versterking van de dorpskern en behoud van het hoge voorzieningenniveau). De doelstellingen van dit instrumentarium zijn gerealiseerd, waarmee de gemeente dit deel van haar economisch beleid kan verantwoorden. Voor andere beleidskaders en instrumenten is de aansluiting minder duidelijk en kan het beleid moeilijker uitgelegd worden.

In **Naarden** kunnen de doeltreffendheid en doelmatigheid van het lokale economisch beleid niet vastgesteld worden, omdat de beleidsdoelstellingen niet SMART zijn geformuleerd en de aansluiting van de ingezette instrumenten op de beleidsdoelstellingen niet helder is. De onderzoekers concluderen in het rapport dat het werken met brede beleidskaders inherent is aan de keuze van de gemeente om meer te faciliteren en meer over te laten aan de burgers en het bedrijfsleven zelf.

Conclusie 3: Naarden en Bussum in de regio

De economische ontwikkeling van **beide gemeenten** is voor een deel afhankelijk van de economische ontwikkeling in de regio. De onderzoekers noemen onder meer de arbeidsmarkt, opleiding van de beroepsbevolking en de bereikbaarheid als regionale fenomenen. Voor zowel Naarden als Bussum is samenwerking met gemeenten en andere partners in de regio daarmee onmisbaar.

De onderzoekers concluderen dat de infrastructuur voor regionale samenwerking aangelegd is, maar nog niet voldoende benut wordt. Er liggen wel kansen in de regionale samenwerking, onder meer wat betreft de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, de bereikbaarheid van het bedrijfsleven, gezamenlijke promotie en profilering en een betere dienstverlening aan het bedrijfsleven.

Conclusie 4: Intergemeentelijke fusie

Voor **beide gemeenten** geldt dat de aankomende fusie (met elkaar en Muiden) mogelijkheden biedt om de gemeentelijke organisatie te versterken. Door bundeling van krachten is er meer kennis en ervaring op economisch terrein in huis. Hierdoor kan niet alleen effectiever lokaal beleid gevoerd worden, maar ook de regionale inbreng en positie van de nieuwe gemeente kunnen verstevigd worden.

De harmonisatie waaraan ook het economisch beleid niet kan ontkomen, brengt onzekerheden met zich mee. Het voorsorteren op de fusie gebeurt door beide gemeenten en de gemeente Muiden nog niet intensief. Er wordt op het economisch terrein nog weinig gezamenlijk ondernomen. Op dit punt lijken de ondernemersverenigingen al iets verder te zijn dan de gemeentelijke organisaties. Zij spreken en denken, zo blijkt uit het rapport, al in termen van een overkoepelende organisatie of federatie van de diverse ondernemersverenigingen.

1.2 Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande conclusies kwamen de onderzoekers van Panteia tot vier groepen aanbevelingen. Waar deze per gemeente afwijken zijn de concrete aanbevelingen per gemeente weergegeven:

1 Behoud van het goede

In aanloop naar de gemeentelijke fusie per 1 januari 2016 is het belangrijk om de goedlopende zaken van het economisch beleid en de uitvoering ervan te behouden. Het maken van grootse plannen en het oppakken van (ingrijpende) vernieuwingen kan beter gedaan worden, wanneer de nieuwe gemeente er staat. Behoud van het goede betekent als gemeente ervoor zorgen dat ondernemers kunnen doen wat ze moeten doen en dit als gemeente te faciliteren.

Dit leidt tot de volgende concrete aanbevelingen:

- / Voor **Bussum**: De onderzoekers bevelen het college aan de inzet van de dorpsmanager en evenementencoördinator ook in de komende jaren te faciliteren en de dienstverlening aan bedrijven blijvend te monitoren en te verbeteren waar nodig is.
- / Voor **Naarden**: De onderzoekers bevelen het college aan de samenwerking met het bedrijfsleven en de stadspromotor ook in de komende jaren te faciliteren en de dienstverlening aan bedrijven blijvend te monitoren en te verbeteren waar nodig is en/of als nieuwe ontwikkelingen daarom vragen.

2 *Een nieuwe economische visie*

Door het samengaan van de gemeenten Bussum, Naarden en Muiden komen de lokale economie, de regionale positie en de relatie tot het lokale bedrijfsleven in een nieuw daglicht te staan. De inhoud van het begrip 'lokaal' is dan blijvend veranderd. De speerpunten en prioriteiten van de voormalige gemeenten zijn misschien niet die van de nieuwe gemeente. Het is belangrijk om een nieuwe integrale economische visie op te stellen als startpunt in 2016.

De onderzoekers bevelen beide colleges aan om in samenwerking met de andere fusiegemeenten en het bedrijfsleven deze economische visie voor de nieuwe gemeente (Bussum, Naarden en Muiden) te ontwikkelen. Ze raden aan om de visie te ontwikkelen samen met het bedrijfsleven en om met de gemeenteraad (of raden) een open discussie te voeren over de rol van de gemeente met betrekking tot het economisch beleid.

Dit leidt tot de volgende concrete aanbevelingen (voor beide gemeenten):

- / De onderzoekers bevelen het college aan om in samenwerking met de andere fusiegemeenten en het bedrijfsleven een economische visie voor de nieuwe gemeente (Bussum, Naarden en Muiden) te ontwikkelen.
- / Aan de raad wordt aanbevolen het debat aan te gaan over de mate van pro-activiteit van de gemeente op het economische terrein.

3 *Doelen, monitoren, bijsturen en verantwoorden*

De onderzoekers bevelen beide gemeenten aan de doelstellingen van het nieuwe economisch beleid SMART te formuleren. Daarbij dient het in te zetten instrumentarium aan te sluiten op de beoogde doelstellingen en dient de uitvoering van het economisch beleid periodiek gemonitord te worden om eventueel bij te kunnen sturen en in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Op deze manier kan het economisch beleid verantwoord worden.

De gemeenten moeten hierbij volgens de onderzoekers niet belanden in een te rigide systeem waarmee zij de aansluiting met de praktijk missen. De pragmatische aanpak met de korte lijnen en de flexibele omgang met kwesties die de ondernemers bezig houden, is juist een punt dat door het bedrijfsleven in beide gemeenten zeer gewaardeerd wordt. Het gaat erom een balans te vinden tussen meten, weten en doen.

Dit leidt tot de volgende concrete aanbeveling:

- / De onderzoekers bevelen het college aan door te gaan met de pragmatische aanpak op het economisch terrein en tegelijkertijd de aansluiting van de instrumenten op de beleidsdoelen niet uit het oog te verliezen.

4 *De regio: van overleg naar actie*

De onderzoekers doen in beide gemeenten de aanbeveling de in de regio aangelegde infrastructuur te gaan benutten. De overleg- en planfase zullen in een actiefase moeten overgaan en zichtbare resultaten moeten tonen. De nieuwe fusiegemeente kan een duwtje in deze richting geven, omdat haar regionale positie en slagkracht sterker zijn dan die van de afzonderlijke gemeenten nu. Een aanbeveling richting de nieuwe gemeente is om vaker zelf het initiatief in de regio te nemen, bijvoorbeeld ten aanzien van het detailhandelsbeleid (uitvoering van de regionale visie) en de gezamenlijke promotie van de toeristisch-recreatieve waarden in de regio. Het is de gemeente - als participant van de regio - aan te bevelen eerst enkele kleine zaken op te pakken en het 'laaghangende fruit' te oogsten. Een reden hiervoor is om aan de ondernemers de meerwaarde van de regio te laten zien, zodat meer van hen enthousiast worden en een actieve bijdrage gaan leveren.

Dit leidt tot de volgende concrete aanbeveling:

- / De onderzoekers bevelen het college aan het regiodenken in de regiogemeenten te stimuleren en dit om te zetten in regioacties en -daden, een proces waarin de nieuwe gemeente vaker het voortouw kan nemen als grotere gemeente 'Bussum-Naarden-Muiden'.

2 Bestuurlijk proces

Het tweede hoofdstuk van de Nota van Bevindingen behandelt de eerste deelvraag van het onderzoek:

In hoeverre hebben de raad en het college van Naarden en van Bussum, en sinds 2016 van de gemeente Gooise Meren, de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'Lokaal economisch beleid' uit 2014 (formeel) overgenomen?

Het rapport 'Lokaal economisch beleid' werd ten behoeve van een check op de feiten eerst voor ambtelijk wederhoor aangeboden. Vervolgens is het rapport voor bestuurlijk wederhoor aangeboden. De colleges hebben gebruikgemaakt van deze mogelijkheid.

- / Het college van de gemeente **Naarden** kwam op 20 oktober 2014 met een reactie. Vervolgens is het rapport besproken in de Voorronde 2 op 26 november 2014. Vervolgens is het rapport behandeld in de Meningvormende Raad op 10 december 2014. Op diezelfde avond nam de raad een formeel besluit over de aanbevelingen in de Besluitvormende Raad.
- / Het college van de gemeente **Bussum** kwam op 10 november 2014 met diens reactie. Het rapport is vervolgens besproken in de commissie Bestuur en Middelen op 4 december 2014. Tot slot nam de raad een formeel besluit over de aanbevelingen op 18 december 2014.

2.1 Reactie college Naarden

In de bestuurlijke reactie geeft het college van Naarden aan de resultaten te accepteren en de aanbevelingen over te nemen. Het college is verheugd om te kunnen constateren dat het rapport aangeeft dat de resultaten van het economisch beleid over het algemeen positief zijn. De aanbevelingen geeft het college mee aan de relevante organen die de fusie voorbereiden. In zijn reactie op de aanbevelingen verwijst het college naar een drietal documenten die voor de nieuwe gemeente zijn opgesteld of op dat moment werden voorbereid. Dit zijn:

- / De visie en missie voor de nieuwe gemeente waaruit een ambitie klinkt om een krachtige en daadkrachtige gemeente in de regio te zijn (aanbeveling 5);
- / De visie op dienstverlening voor de nieuwe gemeente gaat uit van het behoud van de in het onderzoeksrapport genoemde sterke punten van de gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers (aanbeveling 1);
- / De ontwikkelingen rond de participatiestrategie voor de nieuwe gemeente waarin ook de participatieve beleidsvorming en –uitvoering op het terrein van lokale economie aan de orde komen (aanbevelingen 2 en 3).

2.2 Reactie college Bussum

In de bestuurlijke reactie geeft het college van Bussum aan het belang van het lokaal economisch beleid te onderstrepen en noemt het rapport en diens aanbevelingen helder. Het college neemt alle aanbevelingen over. Ten aanzien van het behoud van het goede (aanbeveling 1) neemt het college de aanbeveling over en geeft aan door te gaan met de samenwerkingen met de Bussumse Ondernemers Vereniging en de stichting Pro Bussum. Daarnaast wil het college de ambtelijke inzet hierop versterken. Het college neemt ook de aanbeveling over om een gezamenlijke nieuwe visie in de nieuwe gemeente te ontwikkelen en men geeft aan het belang in te zien om het debat aan te gaan over de mate van pro activiteit van gemeenten op het economisch terrein (aanbeveling 2 en 3). Ook de aanbeveling om doelen scherper te formuleren en beter te monitoren kan het college overnemen. Het college geeft ook aan dat het deze aanbeveling door zal laten werken in de wijze waarop het in het daaropvolgende jaar, 2015, de inzet van de stichting Pro Bussum zal evalueren (aanbeveling 4). Ten slotte wil het college ook werk maken van de aanbeveling om in de regio het accent van *denken* naar *doen* te verschuiven (aanbeveling 5). Dat ziet het primair voor zich in het vaststellen van de 'Retailvisie Gooi en Vechtstreek 2013' en het opstellen van een concept 'Samenwerkingsagenda Fysiek Domein'.

2.3 Visie Rekenkamercommissie Naarden & Rekenkamercommissie Bussum

De rekenkamercommissies in **beide gemeenten** constateren dat de colleges de conclusies en aanbevelingen onderschrijven. De visie van de commissies is dat na een periode van overleggen en plannen maken, de tijd nu rijp is om de hiervoor in de regio aangelegde infrastructuur te gaan benutten en tot zichtbare resultaten te komen.

De gemeenten Naarden, Muiden en Bussum kunnen in de visie van de rekenkamercommissies van **Naarden** en **Bussum** vaker het voortouw nemen in de regionale samenwerking (aanbeveling 5). Een integrale economische visie van de drie gemeenten en het bedrijfsleven samen (aanbeveling 2) kan hiervoor als startpunt dienen. Verder stellen de rekenkamercommissies dat SMART geformuleerde doelstellingen met een nauw daarop aansluitend instrumentarium in combinatie met periodieke monitoring de gemeenten in staat stellen in te kunnen spelen op de actualiteit en bij te sturen waar nodig (aanbeveling 4). Tegelijk moet de huidige pragmatische houding niet verlaten worden voor een te rigide systeem. Het economisch beleid van de nieuwe gemeente zou middels een open discussie, waarin onder andere vragen als 'Hoe proactief moet de gemeente zijn?' voorop staan, gevoerd moeten worden (aanbeveling 3). Ten slotte schrijven de rekenkamercommissies dat de beide onderzochte gemeenten van elkaar kunnen leren: zo bezit Bussum expertise op het gebied van de detailhandel en bezit Naarden expertise op het gebied van bedrijventerreinen. Dit zijn voorbeelden van goedlopende zaken en opgebouwde kennis waarvan het van belang is om deze te behouden (aanbeveling 1).

In **Naarden** heeft de rekenkamercommissie als mogelijke bedreiging van de fusie toegevoegd dat de gemeente Naarden zich altijd heeft moeten inspannen voor een balans in belangen (tussen bewoners en bedrijven in Naarden-Vesting). De commissie stelt dat het bij de fusie misschien moeilijk wordt om deze te behouden, omdat in de andere gemeenten dit punt minder aan de orde is.

2.4 Besluitvorming raad Naarden

De gemeenteraad van **Naarden** heeft het rapport op 10 december 2014 besproken in de raadsvergadering. Na een discussie waarin de stemming over het rapport en de resultaten van de gemeente positief waren, dienden de PvdA en GroenLinks gezamenlijk een motie in met als strekking het college op te roepen om het economisch beleid niet alleen te richten op het behoud van bedrijven en werkgelegenheid, maar zich juist in te spannen om nieuwe bedrijvigheid naar de gemeente te halen. Het college ontraadt de motie en beargumenteert dat op grond van de huidige én toekomstige activiteiten de gemeente wel degelijk is gericht op het binnenhalen van nieuwe bedrijvigheid.

De motie wordt in stemming gebracht waarbij PvdA en GroenLinks voor de motie zijn en de fracties van D66, VVD en CDA tegen. De motie wordt daarmee verworpen. Het raadsvoorstel wordt ongewijzigd vastgesteld. Volgens de respondenten was de aanstaande fusie één van de redenen waarom de motie niet is aangenomen. De raad van Naarden was georiënteerd op de aanstaande herindeling en niet specifiek op het Naardens economisch beleid.

Een van de beslispunten in het raadsvoorstel is "het college te vragen om uiterlijk 1 april 2015 met een voorstel te komen om navolging te geven aan de aanbevelingen." De respondenten geven aan dat dit voorstel niet als zodanig aan de raad is gestuurd, maar dat de aanbevelingen 'hands-on' zijn opgepakt, ook in het herindelingstraject. Ook is de raad gaandeweg geïnformeerd, bijvoorbeeld bij het extra budget voor het Economisch Beleid en in de context van de fusie via de agenda beleidsharmonisatie.

2.5 Besluitvorming raad Bussum

De gemeenteraad van **Bussum** heeft het rapport als hamerstuk vastgesteld tijdens de raadsvergadering van 18 december 2014. De Commissie Bestuur & Middelen had in de vergadering van 4 december geadviseerd om het voorstel te behandelen als hamerstuk.

Volgens de respondenten was er betrekkelijk weinig discussie over het onderzoek in de gemeenteraad. Economisch beleid werd niet als belangrijk beschouwd in aanloop naar de fusie. Voor de gemeenteraad van Bussum waren de (praktische en wettelijke) activiteiten die voor de herindeling uitgevoerd moesten worden leidend. Nieuw economisch beleid had niet de primaire politieke of bestuurlijke aandacht.

3 Implementatie aanbevelingen

Het derde hoofdstuk van de Nota van Bevindingen behandelt de tweede deelvraag van het onderzoek.

In hoeverre zijn de (formeel) overgenomen aanbevelingen uit het onderzoek 'Lokaal economisch beleid' uit 2014 daadwerkelijk uitgevoerd?

3.1 Uitwerking per aanbeveling

Aanbeveling 1 (Bussum): *De onderzoekers bevelen het college aan de inzet van de dorpsmanager en evenementencoördinator ook in de komende jaren te faciliteren en de dienstverlening aan bedrijven blijvend te monitoren en te verbeteren waar nodig is.*

De eerste aanbeveling stelt dat het in de aanloop naar de gemeentelijke fusie per 1 januari 2016 belangrijk is om de goedlopende zaken van het economisch beleid en de uitvoering ervan te behouden. Een onderdeel hiervan was de inzet van de dorpsmanager en de evenementencoördinator in Bussum.

De dorpsmanager en evenementencoördinator in de plaats Bussum zijn gecontinueerd na de herindeling. Zij worden bekostigd via de reclamebelasting aangevuld met gemeentelijke subsidie, uit het budget Promotie Gooise Meren. Deze middelen komen in het ondernemersfonds Stichting Ondernemersfonds Bussum (SOB). Dit budget is extra toegevoegd aan de bestaande reguliere budgetten voor Economische Zaken, met als doel om de continuïteit van succesvolle ondernemers-samenwerkingsvormen te verzekeren in de nieuwe gemeente. Daarbij ging het om de drie gemeenten; specifiek om Pro Bussum, Stads promotie Naarden en de Muider Tafel (Ontwikkelingsfonds Muiden). In eerste instantie was dit, in de aanloop naar de herindeling, een incidenteel budget van € 150.000 voor de Programmabegroting 2016.¹ Dit hebben de toenmalige wethouders Financiën van Naarden, Bussum en Muiden voorgesteld aan de fusiecommissie Financiën.² Dit budget is structureel geworden in de Programmabegroting 2017. Respondenten geven aan dat uit deze middelen niet alleen de functionarissen worden betaald, maar bijvoorbeeld ook een bijbehorende website en promotiematerialen.

De uitvoering vindt plaats door Pro Bussum, een stichting die de dorpsmanager aanstuurt. De SOB houdt toezicht op de uitvoering. De kaders voor deze samenwerking zijn omschreven in convenanten en een werkplan. De afspraken zoals die golden in de gemeente Bussum zijn gecontinueerd in de gemeente Gooise Meren.³ Voor het realiseren van haar doelen heeft de stichting twee functionarissen in dienst; een dorpsmanager en een evenementencoördinator.⁴ De primaire focus van de dorpsmanager is de verbetering van de winkelbezetting in de kern. De evenementen coördinator is het aanspreekpunt voor initiatiefnemers van evenementen richting de gemeente en andere instanties en tracht de activiteiten in de kern op elkaar af te stemmen.

Uit de interviews komt naar voren dat de inzet van de dorpsmanager en de evenementencoördinator meerwaarde heeft. Ze zorgen voor de verbinding tussen de ondernemers in Bussum en de gemeente, waarbij de onafhankelijke positie ten opzichte van zowel de gemeente als de ondernemers als kracht wordt beschouwd. In termen van effecten wordt gerefereerd aan een verbetering van het vestigingsklimaat alsook een vermindering van de leegstand in de plaats Bussum. Een keerzijde van de onafhankelijke positie is dat ze geen formele bevoegdheden hebben richting de gemeente dan wel de ondernemers, wat de snelheid en slagkracht om dingen gedaan te krijgen kan beperken.

¹ Notitie Fusiecommissie Financiën: Opzet begroting Gooise Meren, 2015

² Notitie Fusiecommissie Financiën: Opzet begroting Gooise Meren, 2015

³ Harmonisatie beleid Ondernemersfonds Bussum (2015), p.1

⁴ Vragen en antwoorden over Stichting Pro Bussum, mei 2013

De SOB verzorgt de verantwoording aan de gemeente, door het jaarlijks indienen van een begroting en jaarrekening. De respondenten geven aan dat de werkplannen voor het nieuwe jaar van de dorpsmanager en de evenementencoördinator nu nog algemeen geformuleerd is. Het voornemen van het college is om dit meer SMART te formuleren, als ook dat wordt gekeken of de financiering kan worden vereenvoudigd.

Conclusie

Deze aanbeveling is geïmplementeerd. De inzet van de dorpsmanager en evenementencoördinator voor de plaats Bussum is gecontinueerd na de herindeling. De meerwaarde van deze functionarissen wordt ervaren, bijvoorbeeld ten aanzien van leegstand. Zij dienen als verbinding tussen de ondernemers in Bussum en de gemeente.

Aanbeveling 1 (Naarden): *De onderzoekers bevelen het college aan de samenwerking met het bedrijfsleven en de stadspromotor ook in de komende jaren te faciliteren en de dienstverlening aan bedrijven blijvend te monitoren en te verbeteren waar nodig is en/of als nieuwe ontwikkelingen daarom vragen.*

De eerste aanbeveling stelt dat het in de aanloop naar de gemeentelijke fusie per 1 januari 2016 belangrijk is om de goedlopende zaken van het economische beleid en de uitvoering ervan te behouden. Een onderdeel hiervan was de inzet van de stadspromotor in Naarden.

De stadspromotor Naarden is gecontinueerd na de herindeling. Deze wordt direct aangestuurd door de gemeente, maar vormt geen onderdeel van het ambtelijk apparaat. De afspraken met de stadspromotor worden jaarlijks geëvalueerd en gecontinueerd. De stadspromotor legt direct verantwoording af aan de gemeente. De kaders voor de activiteiten van de stadspromotor staan in het Stads promotieplan. De gemeenteraad heeft de aanpak Stads promotie Naarden in juni 2013 vastgesteld.⁵ De inzet van de stadspromotor is gericht op het bevorderen van toeristisch en cultureel bezoek, naast andere taken, waaronder de promotionele samenwerking met andere gemeenten (vooral Amsterdam) en instellingen.

Uit de interviews komt naar voren dat de inzet van de stadspromotor toegevoegde waarde heeft. Dit komt met name omdat deze functionaris goed ingevoerd is in de stad en als intermediair kan functioneren tussen de gemeente en de ondernemers. Anders dan in Bussum, behoort het organiseren van evenementen niet tot het takenpakket van de stadspromotor. Verenigingen (van ondernemers) pakken dit zelf op voor Naarden.

Conclusie

Deze aanbeveling is geïmplementeerd. De inzet van de stadspromotor voor de plaats Naarden is gecontinueerd na de herindeling. Ten opzichte van Bussum, behoort het organiseren van evenementen niet tot het takenpakket van de stadspromotor. Dit wordt door de verenigingen zelf opgepakt.

⁵ Raadsvoorstel Stads promotie Naarden, d.d. 26 juni 2013

Gemeente Muiden

Het economisch beleid van de gemeente Muiden is in 2013 vastgesteld.⁶ Daar vielen ook uitvoeringsmaatregelen onder, zoals de oprichting van stichting Muider Tafel (een adviesorgaan) en het Ontwikkelfonds Muiden, waarin zowel de gemeente als de ondernemers vertegenwoordigd zijn.

De stichting Muider Tafel heeft ten doel het bevorderen en realiseren van de economische ontwikkeling van Muiden en Muiderberg en haar ondernemers, bedrijven, verenigingen, instellingen in het algemeen en in het bijzonder het (doen) organiseren en bevorderen van activiteiten die leiden tot meer bezoekers aan Muiden en Muiderberg, welke bezoekers langer blijven, meer besteden en vaker terugkomen, alsmede het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.⁷

De stichting Ondernemersfonds Muiden heeft ten doel het bevorderen en ondersteunen van de economische activiteiten en evenementen in Muiden en Muiderberg, onder meer en met name door het bijdragen aan financiële mogelijkheden daartoe en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.⁸

Net als voor Bussum en Naarden, lopen de afspraken rond het Ontwikkelingsfonds Muiden door in de gemeente Gooise Meren.⁹ Respondenten geven aan dat er nog betrekkelijk weinig gebruik gemaakt is van de middelen die voor plaatselijke ondernemers beschikbaar zijn in het Ondernemersfonds Muiden.

Functionarissen in kernen

De bedoeling is dat elke kern in de gemeente een functionaris als een dorpsmanager en evenementencoördinator (zoals in Bussum) of stadspromotor (zoals Naarden) krijgt, dus ook Muiden en Muiderberg. In de Perspectiefnota en Programmabegroting 2016 is hiervoor budget gereserveerd.¹⁰ In tabel 1 staat een overzicht.

Tabel 1 Functionarissen kernen Gooise Meren

Functionaris	Organisatie	Inzet
Stadspromotor Naarden	Gemeente (externe inhuur)	24 uur per week
Dorpsmanager Bussum	Stichting Pro Bussum	20 uur per week
Evenementen coördinator Bussum	Stichting Pro Bussum	20 uur per week
Muiden	Nog niet bekend	Nog niet bekend

De functionaris in Muiden en Muiderberg zal als 'smeerolie' tussen verschillende organisaties opereren, zoals de buurtplatforms, ondernemersverenigingen en winkeliersverenigingen.¹¹ Hiermee worden verschillende activiteiten van de grond getild. Volgens betrokkenen kan Muiden profiteren van de expertise die met name in Naarden is opgedaan (zoals de aanpak van leegstand), omdat deze steden qua economisch profiel op elkaar lijken.

Incidenteel wordt er kennis gedeeld tussen de lokale functionarissen uit de kernen onderling en de gemeente. Hier is nog geen vaste (overleg)structuur voor ingericht. Door een intensievere samenwerking en kennisuitwisseling tussen de functionarissen en de gemeente kunnen ze effectiever en efficiënter werken. Daarbij blijft de verbondenheid met de kernen behouden en wordt de samenhang van het economisch beleid in de gemeente verder geconcretiseerd.

⁶ Raadsvoorstel Economische Visie Muiden, 28 februari 2013

⁷ Oprichtingsakte Muider Tafel, p.1

⁸ Oprichtingsakte Stichting Ontwikkelfonds Muiden, p.1

⁹ Harmonisatie beleid Ondernemersfonds Muiden (2015), p.1

¹⁰ Perspectiefnota Gooise Meren 2016, p.27

¹¹ De organisatie en inzet van deze functionaris is bij opstellen van dit rapport nog niet bekend. De inzet zal naar verwachting in lijn zijn met Naarden (20 a 24 uur per week).

Aanbeveling 2: *De onderzoekers bevelen het college aan om in samenwerking met de andere fusiegemeenten en het bedrijfsleven een economische visie voor de nieuwe gemeente (Bussum, Naarden en Muiden) te ontwikkelen.*

De tweede aanbeveling van de rekenkamercommissie is om een nieuwe integrale economische visie op te stellen als startpunt in 2016. De reden hiervoor is dat de speerpunten en prioriteiten van de voormalige gemeenten misschien niet die van de nieuwe gemeente zijn. Deze opmerking komt ook als zodanig terug in de opzet voor de Programmabegroting 2016 van de gemeente Gooise Meren.¹²

Het opstellen van een economische visie voor de nieuwe gemeente is nog niet gerealiseerd. In de aanloop naar de herindeling hebben ambtenaren per beleidsveld gezamenlijk geschreven aan de plannen voor na de fusie en de harmonisatie van beleid. Respondenten geven aan dat het vormen van een (nieuwe) visie niet mogelijk was in de aanloop naar de herindeling. De ambtelijke, bestuurlijke en politieke capaciteit was gericht op het inrichten van de wettelijke en noodzakelijke taken van de nieuwe gemeente.

Mede daarom is het opstellen van een nieuwe visie op het Economisch Beleid van de gemeente Gooise Meren pas vanaf de zomer van 2016 gestart. Dit was zowel een politiek, bestuurlijk als ambtelijk voornemen. Hiervoor schakelt de gemeente externe capaciteit in. De gemeente zet hierbij in op een participatief proces met de relevante stakeholders.¹³ Het voornemen is dat de visie in juni 2017 gereed is, waarbij de visie in september 2017 bij de gemeenteraad voorligt ter besluitvorming.¹⁴

Respondenten stellen dat het extra budget voor economisch beleid (zoals bij aanbeveling 1 reeds beschreven), noodzakelijk was omdat de ambities ten aanzien van het economisch beleid van de heringedeelde gemeente aanwezig waren, maar dat er onvoldoende middelen beschikbaar waren.¹⁵ In de nieuwe gemeente is door het college het thema economie als één van de vijf speerpunten in deze bestuursperiode geformuleerd.¹⁶ Hier wordt invulling aan gegeven door onder meer het opstellen van een nieuwe economische visie.

In de opzet voor de Programmabegroting 2016 staat opgenomen dat het voor de gemeente Gooise Meren gewenst is om de verschillen per gemeente op elkaar af te stemmen tot een samenhangend geheel en ontbrekende delen aan het beleid toe te voegen, zodat er een al omvattend beleid voor de gemeente Gooise Meren kan worden vastgesteld.¹⁷ Een voorbeeld hiervan is de zondag openstelling.¹⁸

De beleidsnota's voor economie en toerisme van de drie gemeenten verschillen van elkaar qua ambities, omdat de economische structuur per kern verschilt, bijvoorbeeld vanwege een andere positie van de toeristische sector, cultureel erfgoed en recreatie als ook de verschillen in de detailhandelsstructuur en de aanwezigheid van bedrijfsterreinen.¹⁹ Respondenten geven aan dat er in de kernen daarom andere behoeften leven ten aanzien van economisch beleid. Tot het nieuwe economisch beleid wordt vastgesteld, blijft de eigenheid van de kernen het uitgangspunt van het economisch beleid.

Conclusie

Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. Betrokkenen geven aan dat het vormen van een (nieuwe) visie niet mogelijk was in de aanloop naar de herindeling. De gemeente is nu nog bezig met de harmonisatie van het economisch beleid, tot de nieuwe visie is vastgesteld. De ontwikkeling van de nieuwe economische visie is halverwege 2016 gestart.

¹² Notitie Fusiecommissie Financiën: Opzet begroting Gooise Meren, 2015

¹³ Harmonisatie beleid Nota Economie & Toerisme (2015), p.1

¹⁴ Harmonisatie beleid Nota Economie & Toerisme (2015), p.2

¹⁵ Notitie Fusiecommissie Financiën: Opzet begroting Gooise Meren, 2015

¹⁶ Coalitieakkoord Gooise Meren 2016, p.3

¹⁷ Notitie Fusiecommissie Financiën: Opzet begroting Gooise Meren, 2015

¹⁸ Harmonisatie beleid winkeltijden (2015), p.1

¹⁹ Harmonisatie beleid Nota Economie & Toerisme (2015), p.1

Aanbeveling 3: *Aan de raad wordt aanbevolen het debat aan te gaan over de mate van pro activiteit van de gemeente op het economische terrein.*

In navolging van de tweede aanbeveling doen de rekenkamercommissies ook een aanbeveling aan de gemeenteraden (van Naarden en Bussum en later Gooise Meren) om het debat aan te gaan over de mate van pro activiteit van de gemeente op het economisch terrein.

Respondenten geven aan dat het economisch beleid een van de thema's was in de gemeenteraadsverkiezingen van Gooise Meren. Het thema had ook een prominente plek in het coalitieakkoord.²⁰

Uit de interviews komt naar voren dat in algemene zin in de gemeenteraden van Naarden en Bussum weinig (schriftelijke of mondelinge) vragen over het economisch beleid werden gesteld. De vragen die gesteld werden, waren veelal op de (aanstaande) fusie gericht. In Bussum werd de mogelijkheid besproken om periodiek een debat over het thema te houden. Anders dan dat Economische Zaken als programma van de Begroting aan de orde is gekomen in de P&C-cyclus, is dit niet aan de orde geweest.

De raad wordt betrokken bij het opstellen van de nieuwe economische visie. In de gemeenteraad van Gooise Meren worden ten aanzien van economisch beleid relatief vaak politieke vragen gesteld over waarom bepaald beleid uitgevoerd wordt in de ene kern, maar niet in de andere kern. Voorbeelden hiervan zijn de precariobelasting, feestverlichting, parkeerbeleid en winkeltijden. Dit is te herleiden tot het huidige Economisch Beleid waarbij van de eigenheid van de kernen wordt uitgegaan (zie aanbeveling 2).

Daarnaast is er in de raad discussie geweest over de Regionale Samenwerkingsagenda.²¹ Economisch beleid overstijgt de grenzen van de gemeente, waardoor de gemeente vaker in grotere verbanden samenwerkt (zie aanbeveling 5). De democratische legitimatie van deze regionale verbanden, zoals rond economische samenwerking, is een aandachtspunt. Het voornemen van het college is daarom om de gemeenteraad hier periodiek over te informeren, hiertoe zijn onder meer twee raadsleden benoemd als regioambassadeurs.

Conclusie

Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. In de gemeenteraden van Naarden en Bussum lag de nadruk in 2014 en 2015 op de komende herindeling en minder op het economisch beleid. Het thema is wel regelmatig onderwerp van gesprek in de gemeente Gooise Meren, met name waar het gaat om lokaal maatwerk.

²⁰ Coalitieakkoord Gooise Meren 2016, p. 3

²¹ Raadsvoorstel Regionale Samenwerkingsagenda 2016–2018

Aanbeveling 4: *De onderzoekers bevelen het college aan door te gaan met de pragmatische aanpak op het economisch terrein en tegelijkertijd de aansluiting van de instrumenten op de beleidsdoelen niet uit het oog te verliezen.*

De doelstellingen van het nieuwe economisch beleid dienen SMART geformuleerd te worden. Daarbij dient het in te zetten instrumentarium aan te sluiten op de beoogde doelstellingen en dient de uitvoering van het economisch beleid periodiek gemonitord te worden om eventueel bij te kunnen sturen en in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Op deze manier kan het economisch beleid verantwoord worden, zonder dat de gemeenten belanden in een te rigide systeem waarmee zij de aansluiting met de praktijk missen.

Aanpak economisch beleid

Respondenten geven aan dat maatwerk voor de kernen vooralsnog het uitgangspunt blijft voor de aanpak van het economisch terrein. Bevoorrading van winkels op zondag is bijvoorbeeld onderwerp voor differentiatie al naar gelang de behoefte in de verschillende kernen.

Daarnaast is het voornemen van de gemeente om de doelstellingen meer SMART te formuleren, zoals rond de afspraken en financiering van de dorpscoördinator en evenementencoördinator in Bussum (zie aanbeveling 1).

Dienstverlening aan ondernemers

Het extra budget voor economisch beleid (zie aanbeveling 1) heeft er mede voor gezorgd dat in de bezuinigingstaakstelling van de nieuwe gemeente, niet op de capaciteit voor economisch beleid is bezuinigd.

Respondenten geven aan dat de gemeente in de structuur wijzigingen heeft aangebracht met betrekking tot de dienstverlening aan ondernemers. Zo is er in de gemeente Gooise Meren één aanspreekpunt in de vorm van een bedrijfsfunctionaris. Dit was een nadrukkelijke wens vanuit Naarden. Daarnaast is het voornemen, mede vanwege een wens uit de gemeenteraad, om een digitaal ondernemersdossier in te voeren.²²

Het team Economische Zaken valt onder de afdeling Mens en Omgeving. De formele formatie van het team is 2 fte.²³ De respondenten geven aan dat de ambities op economische zaken hoger zijn dan de capaciteit in de gemeente. Voor het realiseren van de huidige ambities is meer capaciteit nodig. Dit komt bijvoorbeeld naar voren in een aantal thema's:

- / Er is minder ruimte voor begeleiding en ondersteuning van ondernemers en om hun vragen te beantwoorden.
- / De relatie met ondernemers in de gemeente is meer geformaliseerd.
- / Ondernemers hebben het gevoel dat de gemeente verder van hen is af komen te staan.
- / De algemene dienstverlening aan ondernemers is na de herindeling slechter geworden, dan wel niet veranderd. Zo is er minder slagkracht bij het nemen van besluiten, waardoor procedures voor bijvoorbeeld vergunningen of de beantwoording van vragen en klachten een lange looptijd kennen. Een ander voorbeeld dat wordt aangehaald is dat de kwaliteit van de groenvoorziening en het onderhoud van de dorpskernen achteruit is gegaan.

Uit de interviews komt naar voren dat na het vaststellen van de economische visie (zie aanbeveling 2) wordt bepaald welke capaciteit en competenties structureel nodig zijn. Daarnaast geven de respondenten aan dat de herindeling een flinke wissel op de organisatie heeft getrokken, bijvoorbeeld doordat ambtenaren de organisatie hebben verlaten of onderling niet van elkaar wisten wie op welke functie zat en welke persoon waarvoor verantwoordelijk was.

²² Raadsvoorstel Digitaal Ondernemersdossier

²³ Dit is exclusief de bedrijfscontactfunctionaris. Daarnaast werkt één medewerker in deeltijd voor de Regio Gooi en Vechtstreek.

Competenties

De respondenten geven aan dat één van de effecten van de herindeling is dat competenties uit de 'oude gemeenten' elkaar aanvullen, bijvoorbeeld op het gebied van toerisme of detailhandel. Een ander voordeel is dat goede elementen uit één gemeente nu ook toegepast kunnen worden in een grotere gemeente. De respondenten noemen dit een leerproces vanuit de verschillende maatwerk-oplossingen. Op deze wijze wordt de harmonisatie van beleid verrijkt met de 'best practices' van de voormalige gemeenten, maar blijft er aandacht voor de verschillen tussen de kernen.

Daarbij blijkt, als gevolg van de herindeling, dat relatief veel kennis ten aanzien van toerisme en economische advisering rond ruimtelijke projecten niet meer in de procedures zit 'ingebakken', waardoor deze advisering niet meer aanwezig is. Dit kan gevolgen hebben voor de integraliteit bij de voorbereiding van ruimtelijke projecten en de rol van economisch beleid hierin.

Monitoring

Voor monitoring van de effectiviteit van het economisch beleid werd van externe bronnen gebruikgemaakt, zoals de verkiezing van MKB-vriendelijke gemeente, de ondernemerspeiling en kwaliteit dienstverlening op Waarstaatjegemeente.nl en onderzoeken van de Kamer van Koophandel. Na de herindeling is de gemeente minder bezig met monitoring in verband met de fusie.

Overleg

Op het gebied van economisch beleid pleegt de gemeente incidenteel en structureel overleg met diverse verenigingen. Dit zijn algemene verenigingen als ook verenigingen van ondernemers in de gemeente die rond bedrijfstak of gebied zijn georganiseerd.

Er zijn geen verplichtingen vastgelegd ten aanzien van deze overleggen.²⁴ In de aanloop naar de herindeling was het voornemen om dit in de op te stellen Nota Economie & Toerisme te herijken.

Conclusie

Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. De pragmatische aanpak op economisch beleid, waarbij lokaal maatwerk het uitgangspunt is tot de nieuwe economische visie is vastgesteld, is gecontinueerd. De bezuinigingen hebben wel negatieve gevolgen voor de dienstverlening aan ondernemers. Daarmee worden de mogelijkheden die de gemeente heeft om beleidsdoelstellingen te realiseren verminderd.

²⁴ Harmonisatie beleid samenwerkingsovereenkomsten gemeente en ondernemers (2015), p.1

Aanbeveling 5: De onderzoekers bevelen het college aan het regiodenken in de regiogemeenten te stimuleren en dit om te zetten in regioacties en –daden, een proces waarin het vaker het voortouw kan nemen als grotere gemeente 'Bussum-Naarden-Muiden'.

Deze aanbeveling van de rekenkamercommissie is stimulerend. De overleg- en planfase zullen in een actiefase moeten overgaan en zichtbare resultaten moeten tonen. De nieuwe fusiegemeente kan een duwtje in deze richting geven, omdat haar regionale positie en slagkracht sterker zijn dan die van de afzonderlijke gemeenten nu.

Volgens de respondenten was er bij de afzonderlijke gemeenten voorafgaand aan de herindeling al sprake van regiodenken. In de opzet van de Programmabegroting 2016 Gooise Meren werd ook gerefereerd aan de samenwerking binnen de regio Gooi en Vechtstreek. Het doel daarbij is om op regionale schaal initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan de groei van de economie in de regio en aan de ontwikkeling van de werkgelegenheid.²⁵ In de aanloop naar de herindeling was hier volgens de betrokkenen in de gemeenten overigens niet de capaciteit voor om deze wens tot uitvoering te brengen.

Na de herindeling is er een grotere positie voor de fusiegemeente in de regio dan voorheen bij de afzonderlijke gemeenten het geval was. Dit uit zich ook in bestuurlijke zin, door functies in regionale organen en besturen, voornamelijk op het vlak van ruimtelijke ordening en mobiliteit.²⁶

Respondenten geven aan dat economisch beleid niet bij de gemeentegrenzen eindigt. Gezien de ligging van de regio tussen grote steden als Amsterdam, Utrecht, Almere en Amersfoort, is de eigen kracht van de regio beperkt. De belangrijkste thema's in regionaal verband ten aanzien van economisch beleid zijn werkgelegenheid, vergrijzing, landschap en bereikbaarheid. Concreet gaat het om zaken als verbetering van de bereikbaarheid van de gemeenten, bijvoorbeeld door middel van het wegnen, busverbindingen en snelfietspaden.

De belangrijkste regionale verbanden zijn de Regio Gooi en Vechtstreek en de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Binnen de *Regio Gooi en Vechtstreek* wordt samengewerkt op basis van de Regionale Samenwerkingsagenda die door de gemeenteraden van de Gooi en Vechtstreek zijn vastgesteld.²⁷ De colleges geven hier uitvoering aan vanuit Stuurgroepen in een Uitvoeringsprogramma. Speerpunten in de regionale samenwerkingsagenda op het beleidsterrein van economie zijn onder meer het stimuleren van creatieve bedrijvigheid en de versterking van het toeristisch-recreatief profiel van de regio.²⁸

Op bovenregionale schaal was de verwachting dat de vraag naar het aansluiten bij initiatieven van de *Metropoolregio Amsterdam* (MRA) verder zal toenemen.²⁹ Uiteindelijk heeft de gemeente hier aansluiting bij gevonden.³⁰ De MRA Agenda is het inhoudelijke kader voor de samenwerking tussen de 32 gemeenten, 2 provincies en de vervoersregio.³¹ Op het beleidsterrein van economie komen in de MRA vooral de thema's mobiliteit, leef- en werkomgeving, bereikbaarheid en innovatie hierin aan de orde.

Uit interviews komt naar voren dat de afstemming tussen regionaal beleid en lokale uitvoering lastig is. Communicatie over de implicaties van regionaal beleid en afspraken bereikt niet altijd de lokale verenigingen, instellingen en uitvoerende organisaties. Dit kan tot gevolg hebben dat de impact van regionale samenwerking op economisch terrein minder groot is. Een voorbeeld is de doorvertaling van de

²⁵ Notitie Fusiecommissie Financiën: Opzet begroting Gooise Meren, 2015

²⁶ Zoals binnen het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT), de Stuurgroep Ruimtelijke Ordening in Regio Gooi en Vechtstreek en het platform Ruimtelijke Ordening van de Metropoolregio Amsterdam

²⁷ Regionale Samenwerkingsagenda 2016–2018

²⁸ Regionale Samenwerkingsagenda 2016–2018

²⁹ Notitie Fusiecommissie Financiën: Opzet begroting Gooise Meren, 2015

³⁰ Raadsvoorstel Reactie op verzoek regiegroep MRA

³¹ Brief Metropool Regio Amsterdam d.d. 19 april 2016: 'Concept-voorstel voor het versterken van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam'

doelstellingen uit het Actieprogramma Toerisme van de MRA, via de Regio Gooi en Vechtstreek en de gemeenten, naar de betrokken organisaties, zoals musea, ondernemersverenigingen en de VVV.

Conclusie

Deze aanbeveling is deels geïmplementeerd. In de aanloop naar de herindeling kon de gemeente geen handen en voeten geven aan de ambitie om op regionaal niveau ambtelijk en bestuurlijk samen te werken. Dit is na de herindeling in gang gezet. Aandachtspunt hierbij is de communicatie over de implicaties van regionale beleid en afspraken naar lokale verenigingen, instellingen en uitvoerende organisaties.

Bijlage 1: Bronvermelding

Schriftelijke bronnen

Voor een overzicht van de gebruikte documenten verwijzen wij naar de voetnoten in de rapportage.

Interviews

Datum interview	Geïnterviewde personen
12 december 2016	/ Mevrouw Knibbe (voormalig griffier gemeenteraad Naarden)
16 december 2016	/ Mevrouw Molkenboer (beleidsadviseur Economie, Toerisme en Recreatie gemeente Gooise Meren) / Mevrouw Van Bijleveld (beleidsadviseur Economie, Toerisme en Recreatie gemeente Gooise Meren) / De heer Wieringa (voormalig griffier gemeenteraad Bussum)
11 januari 2017	/ Mevrouw Meerten-Kok (wethouder Economische Zaken) / Mevrouw Stoffenberg-Hazewinkel (evenementencoördinator Bussum) / De heer van Dort (bedrijvenvereniging FIN Gooise Meren) / Mevrouw Boonacker (Ondernemersvereniging Gooise Meren) / De heer Kaldewaay (Ondernemersvereniging Naarden-Vesting)
19 januari 2017	/ Mevrouw Van Vossen (dorpsmanager Bussum)
2 februari 2017	/ De heer Kleuver (Stichting Muider Tafel)
6 februari 2017	/ Mevrouw Simons (Stadspromotor Naarden)